

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

گروه مدیریت آموزشی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی

تحلیل محتوای کتب علوم تجربی دوره ی راهنمایی تحصیلی براساس مولفه های

پژوهش محوری

استاد راهنما:

خانم دکتر پروین احمدی

استاد مشاور:

خانم دکتر عزت خادمی

دانشجو

فاطمه صوفی

تیرماه ۱۳۹۰

کلیه دستاوردهای این تحقیق متعلق به دانشگاه الزهرا است.

تقدیم:

به روح پروانه ای پدرم تقدیم به او که هنوز اولین معلم من در این مسیر

پرتلاطم می باشد.

تقدیم به مادرم که اسوه صبر است و تندیس رنج

تقدیم به همسرم ستاره نوفرز زندگیم که به غایت افسانه است.

تقدیر و تشکر:

از استاد محترم راهنما، سرکار خانم دکتر احمدی که در هر زمان و موقعیتی از راهنمایی های و هدایت های ارزنده و عالمانه شان، بنده را بی بهره نمی گذاشتند کمال تشکر را دارم.

هم چنین از همکاری ها، ارائه نظرات با ارزش و راهنمایی های ارزنده سرکار خانم دکتر خادمی تشکر و قدردانی می نمایم.

چکیده :

رویکرد پژوهش محور در این پژوهش به معنی تقویت روحیه ی کنجکاوی، پرسشگری، حل مسئله، تفکر خلاق و تفکر انتقادی می باشد که دانش آموز را در حل مسئله واکتشاف یاری می دهد. در این پژوهش مولفه های رویکرد پژوهش محور عبارتند از حل مسئله، تفکر انتقادی، تفکر خلاق، کنجکاوی، یادگیری مشارکتی، تحمل شکست و پذیرش ابهامات، ارتباط دانش آموز با محتوا، ارتباط عمودی و افقی محتوا (تلفیق). با توجه به اهمیت کتاب درسی در سیستم آموزشی کشور ایران، به تحلیل محتوای کتب درسی علوم تجربی دوره ی راهنمایی براساس مولفه های این رویکرد پرداخته شد. این پژوهش از نوع تحقیق توصیفی و در گروه پژوهش های کاربردی قرار می گیرد روش مورد استفاده در این تحقیق روش کیفی و ابزار مورد استفاده تحلیل محتوا می باشد. با استفاده از این روش به تحلیل کتاب های درسی علوم دوره ی راهنمایی تحصیلی هم چنین اهداف کلی جمهوری اسلامی ایران، اهداف دوره ی راهنمایی تحصیلی، اهداف درس علوم پرداخته شد. نتایج تحلیل محتوا نشان داد که اولویت بندی مولفه های رویکرد پژوهش محور در کتب علوم دوره ی راهنمایی نزدیک به هم می باشد این در حالی است که در محتوای کتب علوم تجربی دوره ی راهنمایی تحصیلی از میان مولفه های پژوهش محوری بیشترین تاکید بر مولفه ی حل مسئله و بعد از آن بیشترین توجه به مولفه ی تفکر انتقادی می باشد سایر مولفه ها نظیر تفکر خلاق، ارتباط محتوا با تجربه ی دانش آموز، ارتباط افقی محتوا، جایگاه درخور توجهی در کتب علوم تجربی نداشتند و به مولفه ی تحمل شکست و پذیرش ابهامات توجهی نشده است. تحلیل اهداف جمهوری اسلامی ایران، اهداف دوره ی راهنمایی تحصیلی و اهداف درس علوم تجربی نشان می دهد که این اهداف تا حدی همسو با مولفه های پژوهش محوری می باشند با این حال این اهداف در سطوح مختلف از نظر پرداختن به مولفه های پژوهش محور هماهنگ نبوده اند.

کلید واژه ها: رویکرد پژوهش محور، مولفه های پژوهش محوری، کتب علوم تجربی، دوره ی راهنمایی

تحصیلی

فهرست مطالب

صفحات	عنوان
الف	چکیده

فصل اول: کلیات پژوهش

۱-۱	مقدمه.....	۱
۲-۱	بیان مسئله.....	۱۱
۳-۱	پرسش‌های پژوهش.....	۱۳
۴-۱	اهمیت و ضرورت پژوهش.....	۱۳
۵-۱	اهداف پژوهش.....	۱۵
۶-۱	تعریف واژه‌ها و اصطلاحات.....	۱۵

فصل دوم: ادبیات و پیشینه‌ی پژوهش

۲-۱	تاریخچه‌ی رویکرد پژوهش محور.....	۲۰
۲-۲	تعریف رویکرد پژوهش محور.....	۲۴
۳-۲	مولفه‌های رویکرد پژوهش محور.....	۲۵
	حل مسئله.....	۲۵
	تفکر انتقادی	
		۲۶
	تفکر خلاق.....	۲۶

۲۷.....	کنجکاوی
۲۷.....	تلفیق
۲۷.....	ارتباط عمودی و افقی بین محتوای دروس
۲۸.....	مهارت های شناختی سطوح بالا
۲۸.....	یادگیری مشارکتی
۲۸.....	تحمل شکست و پذیرش ابهامات
۲۸.....	ارتباط محتوا با تجربه ی دانش آموز و جامعه
۲۸.....	۲-۴ تئوری های تربیتی و رویکرد پژوهش محوری
۲۹.....	دیوئی و رویکرد پژوهش محوری
۳۱.....	نظریه ی یادگیری اکتشافی برونر
۳۶.....	طبقه بندی هدف های آموزشی بلوم
۳۷.....	تعلیم و تربیت انتقادی و پائولوفریره
۴۰.....	تیین نظریه هوش چند گانه گاردنر
۴۴.....	الگوی کاوشگری ساچمن
۴۵.....	جنبش اصلاح برنامه ی درسی دهه ی ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰
۴۶.....	الگوی برنامه ی درسی کاوشگری شواب
۴۸.....	تفکر خلاق و رویکرد پژوهش محوری
۴۹.....	رابرت انیس و تفکر خلاق
۴۹.....	لیپمن و برنامه ی آموزش فلسفه برای کودکان
۵۲.....	۲-۵. مبانی فلسفی رویکرد پژوهش محوری
۵۳.....	سازنده گرایی
۵۵.....	سازنده گرایی افراطی
۵۵.....	سازنده گرایی اجتماعی
۵۵.....	سازنده گرایی روان شناختی

۵۶.....	سازنده گرایي برون زاد
۵۶.....	نسبیت گرایي معرفتی
۵۶.....	نسبت گرایي رابطه گرایي
۵۷.....	۲-۶ برنامه ی درسی پژوهش محوری
۵۹.....	ویژگی های برنامه درسی پژوهش محور
۶۰.....	۲-۷ برنامه ی درسی
۶۱.....	۲-۸ رویکرد پژوهش محور و عناصر برنامه ی درسی
۷۱.....	۲-۹ مزایای رویکرد پژوهش محور
۷۳.....	۲-۱۰ نقش تکنولوژی در یادگیری پژوهش محور
۷۴.....	۲-۱۱ تحلیل محتوا، تعریف و جایگاه
۷۵.....	۲-۱۲ کارکردها و کاربردهای تحلیل محتوا
۷۵.....	۲-۱۳ ویژگی های تحلیل محتوا
۷۶.....	۲-۱۴ روش های تحلیل محتوا
۷۶.....	۲-۱۵ مراحل تحلیل محتوا
۷۸.....	۲-۱۶ پیشینه پژوهش
۸۹.....	۲-۱۷ نتیجه گیری از مباحث فصل

فصل سوم: روش پژوهش

۹۲.....	۳-۱ روش پژوهش
۹۲.....	۳-۲ جامعه و نمونه ی آماری
۹۳.....	۳-۳ روش جمع آوری اطلاعات
۹۳.....	۳-۴ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۹۴.....	۳-۵ مراحل انجام تحلیل محتوا

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل اطلاعات

۹۸	۴-۱ معرفی کتاب ها
۹۸	کتاب علوم تجربی پایه ی اول دوره ی راهنمایی.....
۱۰۰	کتاب علوم تجربی پایه ی دوم دوره ی راهنمایی.....
۱۰۱	کتاب علوم تجربی پایه ی سوم دوره ی راهنمایی.....
۱۰۳	۴-۲ بررسی مولفه های پژوهش محوری در کتاب علوم تجربی پایه ی اول.....
۱۰۳	بررسی مولفه ی حل مسئله.....
۱۰۷	بررسی مولفه ی تفکر انتقادی.....
۱۱۱	بررسی مولفه ی تفکر خلاق.....
۱۱۴	بررسی مولفه ی ارتباط محتوا با تجربه ی دانش آموزو جامعه
۱۱۶	بررسی مولفه ی کنجکاوی
۱۱۷	بررسی مولفه ی یادگیری مشارکتی.....
۱۱۹	بررسی مولفه ی تحمل شکست و پذیرش ابهامات
۱۱۹	بررسی مولفه ی ارتباط افقی محتوا(تلفیق)
۱۲۰	۴-۳ بررسی مولفه های پژوهش محوری در کتاب علوم تجربی پایه ی دوم.....
۱۲۰	بررسی مولفه ی حل مسئله.....
۱۲۵	بررسی مولفه ی تفکر انتقادی.....
۱۲۹	بررسی مولفه ی تفکر خلاق.....
۱۳۱	بررسی مولفه ی ارتباط محتوا با تجربه ی دانش آموزو جامعه
۱۳۳	بررسی مولفه ی کنجکاوی
۱۳۴	بررسی مولفه ی یادگیری مشارکتی.....
۱۳۶	بررسی مولفه ی تحمل شکست و پذیرش ابهامات
۱۳۶	بررسی مولفه ی ارتباط افقی محتوا(تلفیق).....

- ۴-۴ بررسی مولفه های پژوهش محوری در کتاب علوم تجربی پایه ی سوم..... ۱۳۸
- بررسی مولفه ی حل مسئله..... ۱۳۸
- بررسی مولفه ی تفکر انتقادی..... ۱۴۲
- بررسی مولفه ی تفکر خلاق..... ۱۴۵
- بررسی مولفه ی ارتباط محتوا با تجربه ی دانش آموزو جامعه ۱۴۸
- بررسی مولفه ی کنجکاوی ۱۵۰
- بررسی مولفه ی یادگیری مشارکتی..... ۱۵۲
- بررسی مولفه ی تحمل شکست و پذیرش ابهامات ۱۵۳
- بررسی مولفه ی ارتباط افقی محتوا(تلفیق) ۱۵۳
- ۴-۵ بررسی مولفه های پژوهش محوری در اهداف کلی آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران ۱۵۶
- ۴-۶ بررسی مولفه های پژوهش محوری در اهداف دوره ی راهنمایی..... ۱۵۷
- ۴-۷ بررسی مولفه های پژوهش محوری در اهداف ماده ی درسی علوم تجربی دوره ی راهنمایی..... ۱۶۰

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

- ۵-۱ تجزیه و تحلیل و تفسیر یافته های پژوهش جهت پاسخ گویی به سوالات پژوهش..... ۱۶۴
- ۵-۲ بحث و نتیجه گیری ۱۷۳

فهرست جداول

- جدول ۲-۱ مقایسه ی کلاس های سنتی با کلاس های پژوهش محور ۷۲
- جدول ۲-۲ مقایسه ی ویژگی های رویکرد پژوهش محور و شیوه های سنتی ۸۲
- جدول ۴-۱ مولفه ی حل مسئله در کتاب علوم تجربی پایه ی اول راهنمایی ۱۰۵
- جدول ۴-۲ مولفه ی حل مسئله در کتاب علوم تجربی پایه ی اول راهنمایی به تفکیک (متن، پرسش، تصویر) ۱۰۷
- جدول ۴-۳ مولفه ی تفکر انتقادی در کتاب علوم پایه ی اول ۱۰۹
- جدول ۴-۴ بررسی مولفه ی تفکر انتقادی در کتاب علوم پایه ی اول راهنمایی به تفکیک (متن، پرسش، تصویر) ۱۱۱
- جدول ۴-۵ مولفه ی تفکر خلاق در کتاب علوم پایه ی اول ۱۱۳
- جدول ۴-۶ بررسی مولفه ی تفکر خلاق در کتاب علوم تجربی پایه ی اول به تفکیک (متن، پرسش، تصویر) ۱۱۴
- جدول ۴-۷ مولفه ی ارتباط محتوا با تجربه ی دانش آموز در کتاب علوم تجربی پایه ی اول ۱۱۵
- جدول ۴-۸ بررسی مولفه ی ارتباط محتوا با تجربه ی دانش آموز در کتاب علوم تجربی پایه ی اول به تفکیک (متن، پرسش، تصویر) ۱۱۶
- جدول ۴-۹ مولفه ی کنجکاوی در کتاب علوم تجربی پایه اول ۱۱۷
- جدول ۴-۱۰ بررسی مولفه ی کنجکاوی در کتاب علوم تجربی پایه اول به تفکیک (متن، پرسش، تصویر) ۱۱۸
- جدول ۴-۱۱ مولفه ی یادگیری مشارکتی در کتاب علوم پایه اول ۱۱۹
- جدول ۴-۱۲ بررسی مولفه ی یادگیری مشارکتی در کتاب علوم پایه اول به تفکیک (متن، پرسش، تصویر) ۱۱۹
- جدول ۴-۱۳ مولفه ی ارتباط افقی محتوا (تلفیق) ۱۲۱
- جدول ۴-۱۴ بررسی مولفه ی ارتباط افقی محتوا (تلفیق) به تفکیک (متن، پرسش، تصویر) ۱۲۱
- جدول ۴-۱۵ جمع بندی مولفه های رویکرد پژوهش محور در کتاب علوم تجربی پایه اول ۱۲۲
- جدول ۴-۱۶ مولفه ی حل مسئله در کتاب علوم پایه دوم ۱۲۵
- جدول ۴-۱۷ بررسی مولفه ی حل مسئله در کتاب علوم تجربی پایه ی دوم راهنمایی به تفکیک (متن

- ۱۲۶..... (پرسش، تصویر).....
- جدول ۴-۱۸ مولفه ی تفکر انتقادی در کتاب علوم پایه ی دوم..... ۱۲۸
- جدول ۴-۱۹ بررسی مولفه ی تفکر انتقادی در کتاب علوم پایه ی دوم راهنمایی به تفکیک
- ۱۳۰..... (متن، پرسش، تصویر).....
- جدول ۴-۲۰ مولفه ی تفکر خلاق در کتاب علوم پایه ی دوم..... ۱۳۰
- جدول ۴-۲۱ بررسی مولفه ی تفکر خلاق در کتاب علوم تجربی پایه ی دوم به تفکیک (متن، پرسش، تصویر).....
- ۱۳۲.....
- جدول ۴-۲۲ مولفه ی ارتباط محتوا با تجربه ی دانش آموز در کتاب علوم تجربی پایه ی دوم..... ۱۳۳
- جدول ۴-۲۳ بررسی مولفه ی ارتباط محتوا با تجربه ی دانش آموز در کتاب علوم تجربی پایه ی دوم به تفکیک
- (متن، پرسش، تصویر).....
- ۱۳۳.....
- جدول ۴-۲۴ مولفه ی کنجکاوی در کتاب علوم تجربی پایه دوم..... ۱۳۴
- جدول ۴-۲۵ بررسی مولفه ی کنجکاوی در کتاب علوم پایه دوم..... ۱۳۵
- جدول ۴-۲۶ بررسی مولفه ی یادگیری مشارکتی در کتاب علوم پایه دوم..... ۱۳۶
- جدول ۴-۲۷ مولفه ی یادگیری مشارکتی در کتاب علوم پایه دوم به تفکیک (متن، پرسش، تصویر).....
- ۱۳۷.....
- جدول ۴-۲۸ بررسی مولفه ی ارتباط افقی محتوا (تلفیق) در کتاب علوم پایه دوم..... ۱۳۸
- جدول ۴-۲۹ بررسی مولفه ی ارتباط افقی محتوا (تلفیق) به تفکیک (متن، پرسش، تصویر)..... ۱۳۸
- جدول ۴-۳۰ جمع بندی مولفه های رویکرد پژوهش محور در کتاب علوم تجربی پایه دوم..... ۱۳۹
- جدول ۴-۳۱ مولفه ی حل مسئله در کتاب علوم تجربی پایه سوم..... ۱۴۰
- جدول ۴-۳۲ مولفه ی حل مسئله در کتاب علوم تجربی پایه سوم راهنمایی به تفکیک (متن، پرسش، تصویر)
- ۱۴۳.....
- جدول ۴-۳۳ مولفه ی تفکر انتقادی در کتاب علوم پایه ی سوم..... ۱۴۴
- جدول ۴-۳۴ بررسی مولفه ی تفکر انتقادی در کتاب علوم پایه ی سوم راهنمایی به تفکیک
- ۱۴۶..... (متن، پرسش، تصویر).....
- جدول ۴-۳۵ مولفه ی تفکر خلاق در کتاب علوم پایه ی سوم..... ۱۴۷

جدول ۴-۳۶ بررسی مولفه ی تفکر خلاق در کتاب علوم تجربی پایه ی سوم به تفکیک (

متن، پرسش، تصویر)..... ۱۴۹

جدول ۴-۳۷ مولفه ی ارتباط محتوا با تجربه ی دانش آموز در کتاب علوم تجربی پایه ی سوم..... ۱۵۰

جدول ۴-۳۸ بررسی مولفه ی ارتباط محتوا با تجربه ی دانش آموز در کتاب علوم تجربی پایه ی سوم به تفکیک

(متن، پرسش، تصویر)..... ۱۵۲

جدول ۴-۳۹ مولفه ی کنجاوی در کتاب علوم تجربی پایه سوم..... ۱۵۲

جدول ۴-۴۰ بررسی مولفه ی کنجاوی در کتاب علوم پایه سوم..... ۱۵۲

جدول ۴-۴۱ بررسی مولفه ی یادگیری مشارکتی در کتاب علوم پایه سوم..... ۱۵۳

جدول ۴-۴۲ مولفه ی یادگیری مشارکتی در کتاب علوم پایه سوم به تفکیک (متن، پرسش، تصویر).....

..... ۱۵۴

جدول ۴-۴۳ بررسی مولفه ی ارتباط افقی محتوا(تلفیق) در کتاب علوم پایه سوم..... ۱۵۵

جدول ۴-۴۴ بررسی مولفه ی ارتباط افقی محتوا(تلفیق) به تفکیک (متن، پرسش، تصویر)..... ۱۵۵

جدول ۴-۴۵ جمع بندی مولفه های رویکرد پژوهش محور در کتاب علوم تجربی پایه سوم..... ۱۵۵

جدول ۵-۱ فراوانی و درصد مولفه های پژوهش محوری در کتاب علوم تجربی پایه ی اول راهنمایی..... ۱۷۲

جدول ۵-۲ فراوانی و درصد مولفه های پژوهش محوری در کتاب علوم تجربی پایه ی دوم راهنمایی..... ۱۷۳

جدول ۵-۳ فراوانی و درصد مولفه های پژوهش محوری در کتاب علوم تجربی پایه ی سوم راهنمایی..... ۱۷۳

جدول ۵-۴ اولویت بندی مولفه های پژوهش محوری در کتاب علوم پایه ی اول..... ۱۷۳

جدول ۵-۵ اولویت بندی مولفه های پژوهش محوری در کتاب علوم پایه ی دوم ۱۷۴

جدول ۵-۶ اولویت بندی مولفه های پژوهش محوری در کتاب علوم پایه ی سوم..... ۱۷۴

فصل اول

کلیات پژوهش

۱- مقدمه

قدرت اندیشیدن وجه تمایز انسان از همه ی موجودات هستی است. انسان هوشمند عصر ما هر لحظه مرزهای جدیدی را درمی نوردد و موانع را یکی پس از دیگری پشت سر می گذارد. از میان توانایی های مختلف انسان، توانایی پژوهش برجسته تر است در واقع این کوشش اکتشافی بشر است که او را در حل مشکلات و معضلات و نیل به رشد و تعالی یاری داده است. بنابراین ضرورت پژوهشگری هم در زندگی روزمره ی افراد وهم برای رشد و توسعه ی جوامع احساس می شود. به هر حال آنچه مسلم است این است که باید نسل جستجوگر و پژوهشگر را در طول سالهای آموزش عمومی پرورش دهیم (مهری نژاد، ۱۳۸۴)

پژوهش بستر توسعه همه جانبه کشورها ست. یک سوم از جمعیت کشور ما را دانش آموزان، معلمان، مدیران و کارکنان آموزش و پرورش تشکیل می دهند، جمعیتی که به عنوان نیروی انسانی فعال می تواند در جهت رشد و توسعه سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی تاثیرگذار باشد. یکی از شرایط تحقق این اهداف نهادینه کردن فرهنگ پژوهش در بین دانش آموزان جامعه است. با نگاهی به نقش آموزش و پرورش به عنوان تربیت کننده و تعلیم دهنده سرمایه های انسانی خلاق و پژوهشگر این سوال مطرح می شود که نظام آموزش و پرورش تا چه حد فراگیران را به این سمت سوق می دهد؟ در پاسخ باید گفت که پژوهش در جامعه ای توسعه پیدا می کند که نظام آموزشی بستر مناسبی را برای آن فراهم نماید. اساسی ترین علت بی توجهی به امر تحقیق و پژوهش را باید نبود بستر سازی مناسب برای این مهم در سیستم تعلیم و تربیت جستجو کرد. عدم تمایل به تحقیق و پژوهش و نبود روح پژوهشگری در دانش آموختگان و عدم وجود فضای پژوهشی در کشور به دوره های تحصیلی اعم از ابتدایی و راهنمایی و متوسطه بازمی گردد.

با توجه به این که نظام برنامه ریزی درسی در کشور ایران متمرکز است و کتاب درسی در حکم محصول فرایند برنامه ی درسی به شمار می رود، اینکه در تدوین کتب علوم دوره

راهنمایی تحصیلی تا چه حد به مولفه های پژوهش محوری توجه شده است موضوع پژوهش حاضر است.

۱-۲ بیان مسئله :

امروزه درآستانه ی هزاره ی سوم و درسایه ی گسترش فن آوری های پیشرفته وجهش نوآوری های بشری درعرصه های گوناگون، پیشرفت و توسعه ی همه جانبه وپایدار در مسیر گام های توسعه، یکی از مهم ترین مباحثی است که توجه جوامع درحال توسعه را به خود جلب نموده است.به طوری که محدودیت نیروی انسانی کارآمدرقابت فشرده ای میان کشورها درزمینه ی دستیابی به راه هایی که بتواند آنان راهرچه سریعتر به سرمنزل مقصود برساندایجاد کرده است.لذا در روندتلاش جوامع و سیاست گذاری دولتها به منظور دستیابی به چنین سطح مطلوب رشد وتوسعه، پیش ازهر اقدامی نگاه ها به سوی سازمان های آموزشی متمرکز می شود که باتولید وپرورش سرمایه های انسانی خلاق ومولد، روند توسعه را درجامعه بارور می سازد.لذا ضرورت دارد نهاد آموزش وپرورش همسو با تحولات، نیازها و چالش های عصر کنونی، کارکردهای نوینی را درجهت توسعه متناسب با روح زمانه، برای خود برگزیده ونسبت به تغییر نگرش سنتی به اجزا وعناصر نظام آموزشی بپردازد.(نادری، ۱۳۸۸)

دنیای حاضر با پذیرفتن اجتناب ناپذیر تحولات متعدد در حوزه های گوناگون علم و فن آوری عناوین عصر دانش، عصر اطلاعات، عصر تضادها را به خود پذیرفته است. لذا تصمیم گیرندگان و برنامه ریزان جوامع در ارتباط با کلیه ی ابعاد، عناصر وخرده نظام های موجود در جامعه ی خود ازجمله نظام های آموزش عمومی و درون دادهای خاص آن همچون برنامه های درسی و محتوای کتب درسی باید به طور مداوم به بررسی، ارزیابی و تجدید نظر

بپردازد(باروز^۱، ۲۰۰۶). زیرا توجه ناکافی به بازبینی مداوم نسبت به عناصر نظام آموزشی متناسب با چالش های محیطی و نیازهای فراگیران موجب نارسایی هایی در کیفیت آموزش عمومی خواهد شد. در عصری که مطالب و محتوای کتاب های درسی به لحاظ کمی و کیفی به سرعت کهنه می شوند تکیه بر روش های سنتی تدریس و یادگیری مبتنی بر معلم محوری و حافظه پروری و تکیه بر انباشتن ذهن از اطلاعات، دیگر جوابگوی نیازهای تربیتی نسل حاضر و آینده نخواهد بود، بلکه زندگی در جامعه ی امروزی و مواجهه با چالشها و پیامدهای گوناگون آن مستلزم آن است که فراگیران خلاقانه، نقادانه و علمی بیندیشند. برنامه های مدارس و مراکز آموزشی باید نظم فکری را به فراگیران منتقل کنند که آنها را به جای ذخیره سازی حقایق علمی، درگیر مسئله نمایند و مهارت های حل مسئله، تصمیم گیری و جستجوی خلاق را در آنان پروراند به همین دلیل متخصصان تعلیم و تربیت به جای انتقال حقایق علمی، پرورش و تقویت روش ها و نگرش های علمی را توصیه می کنند. در واقع همه ی متخصصان تعلیم و تربیت بر این باورند که باید یکی از اهداف اصلی آموزش و پرورش تربیت نسل خلاق، نوآور، تصمیم گیرنده و مولد باشد اصلاح و بازنگری اساسی در اجزا و عناصر نظام آموزشی از جمله محتوای کتب در جهت تحریک حس کنجکاوی، جستجوگری، خلاقیت و دانش پژوهی فراگیران از اهمیت بسیار برخوردار است. آموزش و پرورش به عنوان تامین کننده ی نیروی انسانی کشور باید به تربیت انسانهایی بپردازد که در زمانهای مختلف دانش و قابلیت های خود را توسعه دهند و این در گرو اعطای فرصت های پژوهشی به دانش آموزان است .

رویکردی که در دهه های اخیر جهت ترفیع این مهم در نظام تعلیم و تربیت اکثر کشورهای در حال توسعه حاکم شده است رویکرد پژوهش محور می باشد. این رویکرد از اوایل دهه ۱۹۸۰ در آموزش علوم و ریاضی کشورهای انگلستان و آمریکا و برخی کشورهای دیگر حاکم شده و همواره تکامل یافته و ابعاد بیشتری از عناصر نظام آموزشی را در برمی گیرد. هدف این

1. Barrow